
Lauesen om Luther

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Laesen om Luther

4

Lauesen om Luther

Lauesen om Luther

Lauesen om Luther

Jyllandsposten 14.juni, 1936[1]

Af Sognepræst Kaj Munk.

DET ER SYND for Danmark og dansk Kunst, at Marcus Lauesen vælger sig Emner at skrive om, hvor hans rige Evner slet ikke bærer hen. Gid Manden var noget mindre flittig! Flid er godt, men Inspiration er endnu bedre, i hvert Fald til visse Ting. Nu har han sat sig for, at han vil skrive en Bog om Luther, og det er maaske ikke saa mærkeligt. Vi har før her i "Jyllandsposten" noteret op den mærkbare Tilknnytning, den unge Digter har til moderne Barth-teologiske Idekredse. Her er Wittenbergeren jo Ruder Fip. Altsaa var det ikke ueffent at sætte sig hen og ransage, hvad han egentlig var for en Slags Trumf, denne tyske Bondeknold og Professor, der lavede Nutid af Middelalderen og endnu den Dag i Dag har kanonisk Gyldighed for en Hoben grønne Kirkestormere i et Glas Vand.

Flittigt og sønderjydsk stædig giver Lauesen sig saa i Kast med det svære og fjerne og ompændende Stof, og da Manden er Forfatter, skal der naturligvis blive en Bog ud af Arbejdet. Ak, gid han var noget mindre stædig! Naar vi andre sølle Skabninger mærker, at Stoffet ikke vil give sig, takker vi vor Gud for, at der er blevet Raad til en Papirkurv. Men et saadant Husgeraad har Lauesen ikke anskaffet sig; det ligger under hans Værdighed. Saa skriver han da sine Himlen maa vide hvor mange Sider hver Dag, og overantvorder dem ved Tidsrummets Slutning til en dadelværdig Bogtrykker. Og saa belemres vi andre Stakler en skønne Dag med et Skrift, der burde strømme af Talent, saa sandt det er af Marcus Lauesen, men som - skal vi nænne at sige Sandheden ubarmhjertigt? - hører til den Del af Litteraturen, der kun eksisterer Udgivelsesaaret.

"Det tyske Oprør", der fortsætter "Kætteren fra Eisleben", er sammen med sin første Del et Værk, der har den Fordel, at det er saa dødsens- kedsommeligt, at det vil forblive ulæst. Det er en betydelig Fordel, for det var Synd for Luther, om nogen, læste det. Ganske vist er Skildringen af Reformatoren mislykket, saa der egentlig ikke kan blive Tale om Skildring overhovedet; intet Helhedsbillede stiger levende frem og gør sig gældende i Læserens Sind; men de mange Tilløb til Skildring er af en saadan Art, at det er aldeles utænkeligt, at denne Person skulde have udrettet nogen virkelig Daad i Historien. Hertil er selvfølgelig at sige, at der alle Dage har været en afgørende Forskel paa Vorherre og Kaptajn Marryat. Naar vi møder en Helt hos sidstnævnte, er vi alle klar over, hvad vi har for os, mens den førstes ofte er besynderligt camoufleret. Men dertil er yderligere at vedgaa, at vi Digtere nu engang ikke kan tillade os, hvad vort store Forbillede har Eneret paa; vi er i nogen Maade alle henvist til at være Marryatter.

Det er muligt, at somme af Vorherres Helte hverken historisk eller psykologisk set har Helteegenskaber, men skal vi Digtere til at skildre dem, maa vi ligefuldt, hvis vi ikke af bare Nidkærlighed for Sandheden skal blive løgnagtige, ved en eller anden Lejlighed bibringe

vor Læser det Gib, som faar ham til at akceptere, at denne Nidkærhed alligevel var en udvalgt og magtede i et stort Øjeblik det umulige. Det tør nok siges, at Lauesen har været flot nok til at spare paa Gibbene. Den dovne Luther, den modløse Luther, den raadville Luther, den resignerende Luther, den hovmodige Luther, den flabede Luther, den kæphøje Luther, den hysteriske Luther berettes der om, udtværet og gentagende og - ja, blot og bar refererende sogar, kunstløst; men af den Luther, der midt i denne Vælling dog havde Kræfter til Svømmetag, som distancerede baade Kejser og Pave, er der intet naadigt Glimt. Hvis Sandheden om Luther er sagt i dette Digterværk, saa lyver Historien, saa kan der ingen luthersk Reformation have fundet Sted, og vi maa endnu alle være slette Katolikker.

Og den har aldrig levet,
som klog paa det er blevet,
han først ej havde kær,

lyder Grundtvigs fyndige, affejende Dom. Man faar under den slæbende Læsning af dette immobile Stykke Romanhistorie en Fornemmelse af, at det er ikke saa meget den digteriske Evne, der har svigtet Forfatteren, som Kærligheden. Har han kunnet lide denne Martin Luther? Snarere kaster hans Kommunist sympatier Anker hos Fanatikeren Thomas Münzer, der med sine mystiske Oplevelser af Gud rejser Bønderne til Oprør for at faa indført et Ligelighedens Gudsrige paa denne uretfærdige Jord. Men Uviljen overfor Luther, der dog er Bogens hovedperson, har ligesom berøvet Lauesen al Inspiration, saa heller ikke denne Skikkelse, som han burde kunne have magtet, er kommet til at leve. I altfor faa og altfor flyvende Sekunder dukker den Digtergejst, som vi ved er Lauesens, op i de Hundreder af Sider. Skønnest sker det, hvor en ung Kunstner, en Elev af Lucas Cranach, er paa Vej til Wartburg for at tage nogle Rids af Reformatoren; den unge Mands Begejstring over Foraaret, saa han fylder Skitsebogens Blade med den nyudsprungne Skov, indtil der, da han omsider er naaet frem, ikke er anden Plads til selve Luther end mellem et Par knoppende Birkegrene, der kommer til ligesom at danne Glorie over ham, er gjort saa fint og kaadt, at det varmer. Det meste andet er ubeaandet Referat og uoplagt Driven rundt paa egen Haand, som der overhovedet ikke var Grund til at besvære sig selv og "Jyllandsposten" med disse Linier om, hvis ikke Sagen gjaldt den respektværdigste af vore unge Digtere og saa selveste Sanct Martin, vor Kirkefader.

Man kan ikke entholde sig fra et Suk over, at Lauesen har forgrebet sig paa en Skikkelse, han hverken har Samhu nok med eller Sindsmunterhed nok til at levendegøre. Langt bedre skikket var Jakob Knudsen, hvis Spor Lauesen slet ikke kan udfylde, hvor mange Galocher han saa tager paa. Men aah, om vi havde - nu i Reformationsjubilæumsaaret - en Digter, der evnede at give os ham, ham Bjergværkersønnen fra Eisleben, den grove Bondetamp, den kløgtige Professorhjerne, den blodrige Asket, den blidsomme Sprogskaber og grovkæftede Flab, Oprører og Bedsteborger, Fyrstebespytter og Fyrstemaaseslikker, ham, for hvem det var lige betegnende i Kaadhed at slippe en Fjært ved Taflet og med sin Barnetillids Patos at ryste Verden ved at tilraabe den:

Vor Gud han er saa fast en Borg,
han kan os vel bevare.

Kaj Munk.